

Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w przepisach prawa – najważniejsze regulacje

Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkołach i placówkach jest jednym z priorytetów polityki edukacyjnej państwa. Minister Edukacji Narodowej ogłosił rok szkolny 2012/2013 **Rokiem Bezpiecznej Szkoły**. W budowaniu bezpiecznej i przyjaznej szkoły powinni uczestniczyć zarówno nauczyciele oraz uczniowie, jak i ich rodzice. Dużą rolę ma tu też do spełnienia otoczenie szkoły: lokalna społeczność, a także wszystkie instytucje czy organizacje pozarządowe wspierające szkołę.

Bezpieczna szkoła jest wolna od agresji i przemocy, panuje w niej klimat sprzyjający uczeniu się i osiąganiu przez dzieci i młodzież sukcesów na miarę ich możliwości.

W bezpiecznej szkole promuje się edukację włączającą. Uczniowie z niepełnosprawnościami w szkole ogólnodostępnej uczą się samodzielności i ról społecznych, które będą pełnić w przyszłości, lepiej przygotowują się do aktywności zawodowej i społecznej. Uczniowie pełnosprawni uczą się tolerancji, wzajemnej akceptacji, zrozumienia i mają szansę udzielenia pomocy swoim niepełnosprawnym kolegom.

Bezpieczna szkoła to taka, w której wszystkie przejawy segregacji zastępuje się promowaniem idei szkoły dla wszystkich, zapewniającej równe szanse edukacyjne.

Zadania w zakresie bezpieczeństwa nałożone na szkołę czy placówkę oświatową zawierają się w wielu aktach prawnych. Nie są to jedynie przepisy oświatowe, chociaż w tych właśnie dyrektor i nauczyciele znajdą najistotniejsze kwestie.

To opracowanie wskazuje najważniejsze obowiązki związane z zapewnieniem uczniom bezpieczeństwa, rozumianego nie tylko jako zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i zabawy, lecz także przyjazny klimat, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom czy promocję zdrowia i aktywnego wypoczynku.

Reagujemy w sytuacjach nadzwyczajnych

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 1 pkt 10, 16: System oświaty zapewnia utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki oraz upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych.

Stosujemy przepisy BHP i dbamy o higienę

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 33 ust. 2 pkt 7: Nadzorowi pedagogicznemu podlega w szczególności zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków.
- 2) art. 39 ust. 1 pkt 5a, ust. 3: Dyrektor szkoły lub placówki jest kierownikiem zakładu pracy w rozumieniu Kodeksu pracy, wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę.
- 3) art. 34a ust. 1 i 2 pkt 2: Organ prowadzący szkołę lub placówkę sprawuje nadzór nad działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych. Nadzorowi organu prowadzącego podlega w szczególności przestrzeganie obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów.

Ustawa z 26 czerwca 1997 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. nr 21, poz. 94, z późn. zm.)

- 1) art. 207; 207(1):
  - a) Pracodawca ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy.
  - b) Pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników.
  - c) Pracodawca oraz osoba kierująca pracownikami są obowiązani znać, w zakresie niezbędnym do wykonywania ciążących na nich obowiązków, przepisy o ochronie pracy, w tym przepisy oraz zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.
  - d) Pracodawca jest obowiązany przekazywać informacje o zagrożeniach w zakładzie pracy, działaniach ochronnych i zapobiegawczych oraz pracownikach wyznaczonych

do udzielania pierwszej pomocy i wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. nr 97, poz. 674, z późn. zm.)

- 1) art. 6: Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły – dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69, z późn. zm.)

- 1) § 2; § 3.1; § 3.2:

- a) Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.
- b) Dyrektor co najmniej raz w roku dokonuje kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły oraz określa kierunki ich poprawy.
- c) Z kontroli sporządza się protokół, który podpisują osoby biorące w niej udział. Kopię protokołu dyrektor przekazuje organowi prowadzącemu.

- 2) §4; §4a; § 5; § 8.1; § 9; § 13; § 14.1:

- a) Dyrektor szkoły zapewnia bezpieczeństwo na terenie wokół szkoły i placówki.
- b) W pomieszczeniach zapewnia się właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie, ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej.
- c) Wyposażenie szkoły posiada odpowiednie atesty lub certyfikaty.
- d) Prowadzenie zajęć odbywa się pod nadzorem upoważnionych do tego osób.
- e) Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela.
- f) Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

- g) W pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.
- h) Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.
- i) Plany ewakuacji umieszcza się w widocznym miejscu, drogi ewakuacyjne oznacza się w sposób wyraźny i trwały.

3) §30; §31; § 50; § 51:

- a) W czasie zawodów sportowych organizowanych przez szkołę lub placówkę uczniowie pozostają pod opieką osób do tego upoważnionych.
- b) Stopień trudności i intensywności ćwiczeń dostosowuje się do aktualnej sprawności fizycznej i wydolności ćwiczących.
- c) Urządzenia do ćwiczeń, których przemieszczenie może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, są mocowane na stałe.
- d) Stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego jest sprawdzany przed każdymi zajęciami.
- e) Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków oraz omawia z pracownikami ich przyczyny oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r. nr 61, poz. 624, z późn. zm.)

Na przykład:

- 1) zał. nr 1 – statut przedszkola, § 2 ust. 1 pkt 3 i 4: Statut przedszkola określa sposób sprawowania opieki nad dziećmi w czasie zajęć w przedszkolu oraz w czasie zajęć poza przedszkolem, szczegółowe zasady przyprowadzania i odbierania dzieci z przedszkola przez rodziców (prawnych opiekunów) lub upoważnioną przez nich osobę zapewniającą dziecku pełne bezpieczeństwo.
- 2) zał. nr 2 – statut szkoły podstawowej, § 2 ust. 1 pkt 2 i § 11:
  - a) Statut szkoły określa w szczególności sposób wykonywania zadań szkoły, z uwzględnieniem optymalnych warunków rozwoju ucznia, zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia.

- b) Statut szkoły określa zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.
- 3) zał. nr 3 – statut gimnazjum, § 2 ust. 1 pkt 2 i § 13:
- a) Statut gimnazjum określa sposób wykonywania zadań gimnazjum, z uwzględnieniem optymalnych warunków rozwoju ucznia, zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia.
  - b) Statut gimnazjum określa zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez gimnazjum.

Zapewniamy bezpieczną drogę do szkoły

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

1) art. 14a ust. 1a, 3, 4:

- a) Jeżeli droga dziecka pięcioletniego z domu do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka lub zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.
- b) Obowiązek gminy dotyczy także dziecka w wieku 6 lat, które w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 nie rozpoczęło spełniania obowiązku szkolnego. Kontynuuje ono wówczas przygotowanie przedszkolne w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego.
- c) Obowiązkiem gminy jest zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym na podstawie art. 14 ust. 1a bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka umożliwiającego dzieciom, z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego

przygotowania przedszkolnego, albo zwrot kosztów przejazdu ucznia i opiekuna na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) i rodzicami, opiekunami lub opiekunami prawnymi, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, opiekunowie lub opiekunowie prawni.

- d) W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej 6 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat. Obowiązek szkolny tych dzieci może być odroczony do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 10 lat (od 1 września 2014 roku obowiązek szkolny może być odroczony do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat).

2) art. 17 ust. 2, 3, 3a:

- a) Gmina ma obowiązek zapewnić bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu, lub zwrot kosztów przejazdu środkami komunikacji publicznej, jeżeli droga dziecka z domu do szkoły przekracza ustawowe odległości: 3 km – w przypadku uczniów klas I–IV szkół podstawowych oraz 4 km – w przypadku uczniów klas V i VI szkół podstawowych oraz uczniów gimnazjów.
- b) Obowiązkiem gminy jest:
- zapewnienie uczniom niepełnosprawnym, posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej i gimnazjum, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – także do najbliższej szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21. roku życia;
  - zapewnienie dzieciom i młodzieży, posiadającym orzeczenie z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do ośrodka umożliwiającego tym dzieciom i młodzieży realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2012 r., poz. 1137)

- 1) art. 11. ust 1–3; art. 12 ust.1; art. 43 ust. 1–2: zasady poruszania się pieszych, zasady poruszania się kolumn pieszych, zasady poruszania się podczas rajdów rowerowych.

Dbamy o klimat szkoły

Przeciwdziałamy agresji i przemocy

Rozwiązujemy sytuacje konfliktowe

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

1) art. 1 pkt 4, 11, 15; art. 39 ust. 3. System oświaty zapewnia:

- a) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej,
- b) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu,
- c) warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania wolnego czasu.
- d) Dyrektor szkoły lub placówki sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego ich rozwoju.

2) art. 55 ust. 5 pkt, 3–5. Samorząd uczniowski ma prawo do:

- a) organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań,
- b) redagowania i wydawania gazety szkolnej,
- c) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem.

3) art. 56 ust. 1: W szkole i placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r. nr 61, poz. 624, z późn. zm.)

1) Statut szkoły określa w szczególności:

- a) cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniające program wychowawczy szkoły i program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska,
- b) organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2010 r. nr 228, poz. 1487)

1) § 4.1:

- a) Dyrektor szkoły organizuje udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- b) Pomoc psychologiczno-pedagogiczna organizowana jest i udzielana uczniom odpowiednio do ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.

Dbamy o bezpieczny wypoczynek

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz.U. z 1997 r. nr 12, poz. 67, z późn. zm.)

1) § 1: Organizatorzy wypoczynku obowiązani są do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków wypoczynku i właściwej opieki wychowawczej.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. nr 135, poz. 1516)

- 1) § 9 ust. 2: Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa przez szkołę podczas wycieczek i imprez odbywa się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie ustawy o kulturze fizycznej i ustawy o systemie oświaty.

Promujemy zdrowy styl życia

Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 39 ust. 1 pkt 3: Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r., poz. 977)

Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2010 r. nr 136, poz. 914)

- 1) Treści dotyczące zdrowego trybu życia zawarte są w podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego.
- 2) Wymagania szczególne w zakresie higieny, które odnoszą się do zdefiniowanych w ustawie o bezpieczeństwie żywienia i żywności zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, wykonujących działalność w zakresie zorganizowanego żywienia określonych grup konsumentów dotyczą także jednostek systemu oświaty (w rozumieniu ustawy zakłady żywienia zbiorowego to również przedszkola, szkoły i placówki).

Udzielamy pierwszej pomocy

Reagujemy w sytuacjach nadzwyczajnych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69, z późn. zm.)

- 1) § 21: Nauczyciele, w szczególności prowadzący zajęcia w warsztatach, laboratoriach, a także zajęcia wychowania fizycznego, podlegają przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Przeciwdziałamy agresji i przemocy

Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 4: Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)

- 1) art. 9a: Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. nr 209, poz. 1245)

- 1) § 15: W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele oświaty. Przedstawiciel oświaty udziela informacji o możliwościach uzyskania pomocy, podjęcia dalszych działań, diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Promujemy bezpieczeństwo w sieci

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 4a: Szkoły i placówki zapewniające dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, a w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

Przeciwdziałamy uzależnieniu

Ustawa z dnia 19 września o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 r., poz. 124)

- 1) art. 5 ust. 2: Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, także przez przedszkola, szkoły i inne jednostki organizacyjne wymienione w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2012 r., poz. 1356)

- 1) art. 5; art. 14 ust. 1: Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym. Zabrania się sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na terenie szkół oraz innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych.

Ustawa z dnia 9 listopada 1996 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. z 1996 r. nr 10, poz. 55, z późn. zm.)

- 1) art. 5 ust. 1 pkt 2: Zabrania się palenia wyrobów tytoniowych na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. z 2003 r. nr 26, poz. 226)

- 1) § 1; § 2: Szkoły i placówki systemu oświaty prowadzą działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, w szczególności:
  - a) systematyczne rozpoznawanie i diagnozowanie zagrożeń związanych z uzależnieniem,
  - b) informowanie uczniów, nauczycieli, rodziców o skutkach zagrożeń,
  - c) współpracują z rodzicami w tym obszarze,
  - d) prowadzą poradnictwo w zakresie zapobiegania uzależnieniom.

Przeciwdziałamy wykluczeniu

Ustawa o systemie oświaty (Dz U. z 2004 r. nr 256, poz. 2573, z późn. zm.)

- 1) art. 1 pkt 5, 9, 12; art. 90 b ust. 2; art. 90 c: System oświaty zapewnia:
  - a) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną i niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami,
  - b) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej,
  - c) zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiejskimi i wiejskimi,
  - d) zmniejszenie różnic w dostępie do edukacji, umożliwienie pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych, poprzez pomoc materialną o charakterze socjalnym i motywacyjnym.
- 2) art. 71d: Podręczniki szkolne i książki pomocnicze do kształcenia specjalnego dla uczniów z upośledzeniem umysłowym, niewidomych, słabo widzących i niesłyszących są dofinansowywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

Opracowała: **Emilia Wojdyla**

Dyrektor Wydziału Zwiększania Szans Edukacyjnych Kuratorium Oświaty w Warszawie